

IVO ARHAR IN
NJEHOVA ZAPUŠČINA
V PTUJSKI KNJIŽNICI

KNJIGE IN GORE
ali
GORE KNJIG

Melita Zmazek

IVO ARHAR IN
NJEHOVA ZAPUŠČINA
V PTUJSKI KNJIŽNICI

Knjižnica
Ivana Potrča Ptuj,
2015

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

930.253(497.4Ptuj):929Arhar I.

929Arhar I.

ZMAZEK, Melita

Ivo Arhar in njegova zapuščina v ptujski knjižnici / Melita Zmazek ;
[fotografije arhiv Knjižnice Ivana Potrča Ptuj ... et al.]. - Ptuj :
Knjižnica Ivana Potrča, 2015

ISBN 978-961-93727-2-2

COBISS.SI-ID 84240641

IVO ARHAR IN NJEGOVA ZAPUŠČINA V PTUJSKI KNJIŽNICI

Založila
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj,
zanjo
mag. Matjaž Neudauer

Besedilo
Melita Zmazek
Fotografije
arhiv Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, Zgodovinski arhiv Ptuj,
zasebni arhiv Monike Stergar in Marije Kladnik
Prevod povzetka v angleščino
Bok & Mal

Zbrala in uredila
Melita Zmazek
Uredniški odbor
Melita Zmazek in Matjaž Neudauer

Jezikovni pregled
Darja Plajnšek

Oblikovanje
s.kolibri
Tisk
Evrografis
Naklada
300 izvodov

Ptuj, 2015

PREDSTAVITEV ZAPUŠČINE IVA ARHARJA

OB ZAKLJUČKU DEVETLETNEGA PROJEKTA
OBDELAVE OSEBNIH KNJIŽNIH ZAPUŠČIN V
KNJIŽNICI IVANA POTRČA PTUJ

Knjižnica Ivana Potrča Ptuj je konec prejšnjega stoletja prejela tri zasebne knjižnice vidnih ptujskih osebnosti, in sicer Ivana Potrča, dr. Štefke Cobelj in Iva Arharja. Z bibliografsko obdelavo prejetih zbirk smo pričeli leta 2006. Prav je, da se ob zaključku projekta obdelave osebnih zapuščin ozremo nazaj, na opravljeno delo, ki ni zgolj obogatilo naše zbirke, ampak je dalo tudi nova spoznanja o prvotnih lastnikih teh zbirk.

Potrčevo knjižno zapuščino smo uredili najprej, saj se naša knjižnica imenuje po njem in ker je po obsegu najmanjša. S Potrčevo zbirko smo zastavili enotne smernice, kako bomo urejali zasebne knjižne zbirke v naši knjižnici. Tako smo vso knjižnično gradivo bibliografsko obdelali in postavili po tekoči številki, pri čemer smo upoštevali format publikacije. Vsako knjižno zbirko smo opremili z žigi in nalepkami, iz katerih je razvidno prvotno lastništvo. Da bi zaščitili periodiko in obrabljeno ali poškodovano gradivo, smo ga del postavili v zaščitne kartonske srajčke.

Prvo donacijo knjižne zapuščine Ivana Potrča smo prejeli leta 1998, zbirka je takrat štela 2.292 enot gradiva. Ob 100-letnici pisateljevega rojstva leta 2013 pa smo prejeli še dodaten del njegove zapuščine, tako da danes zbirka šteje 2.781 enot. Božena Kmetec - Friedl, ki je ves čas vodila projekt obdelave Potrčeve zapuščine, je ob tem pripravila tudi tri monografije, in sicer *Zapuščina Ivana Potrča v Ptujski knjižnici* (2007), *Zapuščina Ivana Potrča v ptujski knjižnici 2* (2013) in *Priznanja, plakete in odličja iz zapuščine Ivana Potrča* (2013).

Zbirko dr. Štefke Cobelj, etnologinje in umetnostne zgodovinarke, je takratna Ljudska in študijska knjižnica Ptuj prejela z darilnima pogodbama iz leta 1985, nato pa še na osnovi testamenta iz leta 1989. Zbirka skupaj šteje 3.150 inventarnih enot. Odlikuje jo širok izbor domače in tuje literature s področja zgodovine umetnosti, sodobne likovne umetnosti, etnologije, filozofije, arheologije, religije ter tujega in domačega leposlovja. Zbirka je zanimiva tudi zaradi jezikovne pestrosti, saj najdemo gradivo v skoraj vseh evropskih jezikih. Projekt o življenju in delu dr. Štefke Cobelj smo

javnosti predstavili v času Evropske prestolnice kulture leta 2012 kot enega izmed številnih, ki so zaznamovali kulturni utrip naše knjižnice in mesta Ptuja ter njegove okolice. Ureditev zapuščine dr. Štefke Cobelj je vodila Mira Petrovič, ki je ob tej priložnosti pripravila pregledno monografijo o njenem bogatem življenju in strokovnih zanimanjih, vključuje pa tudi spomine ljudi, ki jih je dr. Cobljeva srečala na svoji življenjski poti.

Leta 1993 je knjižnica z nakupom pridobila zasebno knjižnico Iva Arharja, velikega ljubitelja in zbiralca knjig. Njegova knjižna zapuščina je največja od vseh treh zasebnih knjižnih zbirk in obsega kar 11.311 enot knjižnega gradiva. Tudi to zbirko odlikuje širok izbor domače in tuje literature, predvsem s področja književnosti, literarne teorije in zgodovine, prav tako je veliko gradiva z drugih področij, in sicer filozofije, psihologije, religije, umetnosti, tudi planinstva, narave in botanike.

Melita Zmazek, ki je projekt vodila je ob tem pripravila pričujočo monografijo, za katero sem prepričan, da jo bodo z veseljem vzeli v roke vsi, ki so Iva Arharja poznali. Ocenjujem, da je ta zadnji projekt zahteval največ raziskovalnega dela in časa, čemur sta botrovala časovna oddaljenost in relativno malo podatkov o življenju in delu Iva Arharja.

V zadovoljstvo nam je, da smo uredili, strokovno obdelali in predvsem širši zainteresirani javnosti v študijske ali raziskovalne namene omogočili dostop do vseh treh knjižnih zapuščin. Skupaj je to 17.242 enot gradiva, v to številko pa niso vštet dokumenti in drugo gradivo, ki ga hranimo v arhivskih škatlah v Domoznanskem oddelku naše knjižnice.

Vsakokratni projekt je pospremila tudi monografija, ki predstavlja življenje in delo prvotnih lastnikov zbirk. Zanimivosti in podatki o Ivanu Potrču, dr. Štefki Cobelj in Ivu Arharja so tako ohranjeni tudi za bodoče rodove.

Veseli smo naših rezultatov; ob tem so pozabljene vse skrbi, napor in strokovne dileme, na katere smo vmes naleteli. Ostajata le ponos in zadovoljstvo z opravljenim delom.

Mag. Matjaž Neudauer,
direktor Knjižnice Ivana Potrča Ptuj

Zoenska Street

UVOD
U
KNJIZEVNO
Teoria

GLOSUS / 1998

1917-1924

1885-1924

1900-1924

1910-1924

1917-1924

1917-1924

1917-1924

1917-1924

IVO ARHAR (1918–1994)

SLAVIST, GIMNAZIJSKI PROFESOR, BIBLIOFIL IN LJUBITELJ GORA

Ivo Arhar se je rodil 5. maja 1918 v Šentvidu nad Ljubljano kot najmlajši izmed štirih otrok¹ obrtnika mizarja Ivana Arharja (1880–1973) in trgovke Matilde Arhar, rojene Sever (1882–1943).

Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, v bližini svoje rojstne hiše. Srednješolsko izobrazbo in katoliško vzgojo mu je dala Škofijska klasična gimnazija v Šentvidu pri Ljubljani,² ki jo je obiskoval v letih 1928–1936 (1928–1932 nižjo in 1932–1936 višjo srednjo šolo). Srednješolsko izobraževanje je preživel v semenišču, ki je bilo tako kot gimnazija del Zavoda svetega Stanislava. Življenje v škofovskih zavodih, ki je potekalo po strogo določenem redu, je oblikovalo tako značajsko kot nazorsko podobo svojih gojencev. Zavodski vzgojitelji in profesorji, vsi po vrsti duhovniki, so s svojo strogostjo, redom in disciplino mlademu Arharju privzgojili redoljubnost, delavnost in natančnost, lastnosti, ki so ga potem določale vse življenje. Mnogi zavodski profesorji so bili izjemni strokovnjaki na svojem področju,³ eden izmed njih je bil tudi Jakob Šolar,⁴ profesor slovenskega jezika s književnostjo, ljubitelj knjig in literature, avtor učbenikov, nekaj časa pa tudi varuh šolske knjižnice in Arharjev razredni starešina. Svojim dijakom je vcepljal ljubezen do knjige, slovenske besede in vsega lepega. K Šolarju, široko razgledanemu svetovljanu, je Arhar tudi kasneje v življenju pogosto zahajal na pogovore o različnih strokovnih pa tudi nazorskih vprašanjih.

¹ Zakoncema Arhar so se zraven Iva (1918–1994) rodili še Marinka (1910–1999) in Ivica (1912–1935) ter Ivan (rojen po letu 1912, umrl še pred Ivovim rojstvom) – pričevanje Ivoove nečakinje Marije Kladnik, Marinkine hčere.

² Ustanovljena je bila leta 1905 in je bila prva gimnazija s slovenskim učnim jezikom.

³ Vsi duhovniki, ki so poučevali v zavodu, so morali dodatno končati še eno fakulteto.

⁴ Jakob Šolar (1896–1968) je na Škofijski klasični gimnaziji poučeval od 1924 do 1944. Po drugi svetovni vojni je do jeseni leta 1952 delal v Inštitutu za slovenski jezik pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti in bil v letih 1958–1968 stolni kanonik v Ljubljani. Bil je raziskovalec slovenskega jezika in književnosti, organizator izdajanja šolskih knjig, posebno slovenskih čitank, ter soavtor novejših izdaj slovnice in pravopisa, recenzent učbenikov, propagator leposlovne knjige, kritik jezikoslovnih in literarnozgodovinskih del, prevajalec, soustanovitelj in dejaven član Slavističnega društva ter urednik njegove revije Slovenski jezik (Slovenski biografski leksikon, zv. 11, str. 662–665 (Ljubljana, SAZU, 1971)).

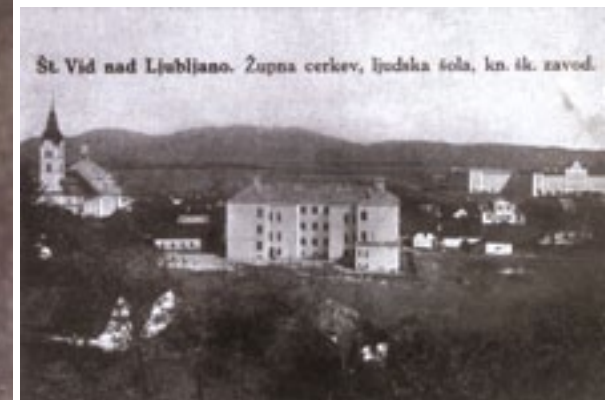
Rojstna hiša Iva Arharja v Šentvidu pri Ljubljani je stala v sosesčini osnovne šole ter šentviških škofijskih zavodov. Pred hišo stoji Ivova mati Matilda Arhar (zasebni arhiv Marije Kladnik).

Ivova starša Ivan in Matilda Arhar (zasebni arhiv Marije Kladnik)

Ivo kot osnovnošolec, okoli leta 1925 (zasebni arhiv Marije Kladnik)

Šentvid nad Ljubljano, med 1920 in 1930. Desno od cerkve stoji osnovna šola, v ozadju so šentviški škofijski zavodi. Nizka stavba med cerkvijo in osnovno šolo je Arharjeva rojstna hiša (zasebni arhiv Marije Kladnik).

Po opravljeni srednji šoli se je Ivo leta 1936 kot osemnajstletni mladenič vpisal na študij slavistike na ljubljansko Filozofsko fakulteto in tam poslušal predavanja znamenitih profesorjev: dr. Franceta Kidriča – prešernoslovca in utemeljitelja znanstvene literarne zgodovine, dr. Frana Ramovša – osrednje znanstvene osebnosti v slovenističnem jezikoslovju, dr. Antona Ocvirka – utemeljitelja primerjalne književnosti na Slovenskem, slavista in filologa dr. Rajka Nahtigala, literarnega zgodovinarja, prevajalca in esejista dr. Ivana Prijatelja in drugih.

Študent Ivo leta 1936 (zasebni arhiv Marije Kladnik)

V času študija je bil dejaven član akademskega kluba Zarja, v katerem si je izoblikoval svojo življenjsko filozofijo. V Zarji so se zbirali katoliško usmerjeni študentje – krščanski socialisti, ki so se zavzemali za evangelijsko krščanstvo, socialno pravičnost in nazorsko strpnost, njihov ideal je bila duhovno svobodna ter kulturno bogata in ustvarjalna osebnost. Bili so slovensko usmerjeni. Njihovi starešine so bili profesorji in znani kulturni delavci, kot so Jakob Šolar, Edvard Kocbek, Andrej Gosar, Janez Fabjan, Stanko Cajnkar, Fran Saleški Finžgar, Bogo Grafenauer ...

Ivo je študij zaključil aprila 1941,⁵ ko je v deželo privedla vojna vihra. Potem so sledila, kakor je sam zapisal, duhovno suha leta. Vsa leta okupacije je kot begunec preživel v Dravljah, onkraj žice okupirane Ljubljane, brez službe, nastanjen pri družini materinih prijateljev, pravnika dr. Andreja Kopača in profesorice slovenščine Marice Kopač.⁶ Simpatiziral je z Osvobodilno fronto in bil zaradi izmikanja internaciji več tednov zaprt. Oktobra 1944, pol leta pred koncem vojne, je bil prisilno mobiliziran. Delal je v Ljubljani.⁷

⁵ Razvidno iz njegovega študentskega indeksa (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osebni dokumenti).

⁶ Pričevanje Arharjeve nečakinje Marije Kladnik. Jurist Andrej Kopač je bil doma iz Medna pri Ljubljani, Marica Kopač (rojena Poberaj) pa je v Ljubljano prišla po prvi svetovni vojni kot primorska begunka.

⁷ SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih. Iz arhivske dokumentacije ni povsem jasno, kam je bil prisilno mobiliziran.

1 Slušateljstvo ime <i>Arhar Ivan</i>		
Scholastici nomen		
Zimski semester študijskega leta		
Poletni semester študijskega leta		
Semestre hibernum anni scholarii 1936/37		
Ime docenta Magistri nomen	Naslov predavanj Index scholarum	Tedenske ure Horae hebdomadales
<i>Dr. Prijatelj</i>	<i>Kaz. književnost na prelomu stoletja in sedemdesetih let</i>	2
"	<i>Pregled novejših ruske književnosti</i>	2
"	<i>Seminarij: vaje iz področja novejših slavistike književnosti s posebnim opazovanjem na slovensko</i>	2
<i>Dr. Kidrič</i>	<i>Slovenska književnost v preteklosti</i>	3
"	<i>Seminarij</i>	2
"	<i>Formacija in oblikovanje pa usop književ. pravnike</i>	1
<i>Dr. Ramovš</i>	<i>Historična gramatika slov. jezika</i>	2
"	<i>Števil v slov. in serb. hrv. jeziku</i>	2
"	<i>Seminarij: vaje</i>	2
<i>Dr. Ostir</i>	<i>Glavobolje slov. jezika: gršč. latin. german. in slovanski</i>	3

Po koncu vojne, od junija do decembra 1945, je kot borec – pisar služil vojaški rok v makedonskem Kumanovem, po demobilizaciji pa je bil konec decembra 1945 z odlokom Ministrstva za prosveto Narodne vlade Slovenije najprej nameščen na službeno mesto profesorja pripravnika na mešani nižji gimnaziji v Murski Soboti. Tam se je seznanil z mladim dekletom Majdo Ivančič⁸ in se z njo novembra 1946 tudi poročil.

Stran iz Arharjevega študentskega indeksa (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osebni dokumenti)

⁸ Majda Ivančič (poročena Arhar) se je rodila 17. marca 1922 v Mariboru očetu Alojziju Ivančiču in materi Emiliji, rojeni Pleteršek. V letih 1932–1936 je obiskovala nižjo srednjo šolo v Mariboru, v letih 1936–1940 pa višjo srednjo (učiteljsko) šolo v Ljubljani. Po okupaciji leta 1941 je bila izseljena v Srbijo. Jeseni istega leta se je vrnila v Ljubljano in obiskovala dva semestra visoke šole za telesno vzgojo, v šolskem letu 1942/1943 pa abiturentski tečaj. V letih 1943–1944 je bila brez službe, od novembra 1944 je delala kot učiteljica telesne vzgoje na II. ženski gimnaziji v Ljubljani. Po vojni je obiskovala višjo pedagoško šolo v Ljubljani in postala učiteljica biologije in kemije, pozneje je diplomirala na ljubljanski biotehnični fakulteti in postala profesorica. Službovala je v Murski Soboti, v Ljutomeru, na Ravnah in na Ptuj (SI_ZAP142, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih). Majda je na Ptuj živela do druge polovice sedemdesetih let 20. stoletja, ko se je preselila v Maribor, kjer živi še danes.

Majda in Ivo Arhar leta 1946, na začetku njune skupne poti
(zasebni arhiv Monike Stergar)

V Murski Soboti je ostal do jeseni 1946, potem je bil za dobo treh let premeščen na gimnazijo na Ravnah (Državna gimnazija Ravne – Guštanj),⁹ ki je takrat delovala pod vodstvom dr. Franca Sušnika, tudi ravnatelja ravenske Študijske knjižnice. Na Koroškem se je mladi Arhar dobro počutil, saj sta ga Peca in Uršlja gora spominjali na gorenjske planine.

9 SI_ZAP142, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih.

Ivo Arhar: »Po diplomi tik pred začetkom vojne, so prišla duhovno suha leta, pa pol leta služenja vojaškega roka v makedonskem Kumanovu in pol leta poklicne službe na soboški gimnaziji sredi prekmurske, panonske ravnine, ki mi Gorenjcu po rodu, ni bila ravno preveč vseč ... Nato pa iz mehkega sveta Miška Kranjca, naravnost k vam, v hriboviti, trdi svet Prežihovega Voranca, v svet pod Uršljo goro in v bližino Pece. Ta svet mi je bil neprimerno bliže, nekam domač, čeprav – v tistem času – preveč odmaknjen od kulturnih središč. Tako kulturno središče pa je bilo na Ravnah treba šele ustvariti. Zaradi duhovnega kapitala Prežiha in Sušnika je bilo to precej lažje. Nadvse pomemben dejavnik nove kulturne rasti pa je bila Gimnazija. Znašli smo se skupaj v stari gimnaziji v nekdanjem gradu (simbolu minulih časov); spodaj pa so tolkla kladiva ravenske železarnice, glasnice novih časov.«¹⁰

Junija 1951 je opravil strokovni izpit iz slovenskega jezika s književnostjo in si pridobil naziv profesorja srednje šole. V letu 1950/1951 je bil imenovan za vodjo predmetnega krožka za slovenski jezik, med letoma 1946 in 1950 pa je poleg profesorske službe in kulturno-prosvetnega dela na gimnaziji in na terenu opravljal še službo prefekta v Dijaškem domu na Ravnah.¹¹

V času svojega službovanja na ravenski gimnaziji je spoznal Janka Messnerja (1921–2011), profesorja slovenščine in nemščine, koroško-slovenskega pisatelja, dramatika, esejista, prevajalca ter borca za pravice Slovencev na avstrijskem Koroškem, s katerim ga je potem vse življenje vezalo iskreno prijateljstvo. V intervjuju, ki ga je Arhar opravil z Messnerjem ob njegovi 70-letnici in ga nato objavil v Dialogih,¹² je takole zapisal: »Tam (op.: na ravenski gimnaziji) sva se prvič srečala in to za daljši čas. Bili so hudi časi, vsega je primanjkovalo, znanja v glavi (tudi meni zelencu na šoli) in penězov v žepu. S tvojo prvo ženo Olgo, Makedonko, in mojo ženo Majdo smo na šoli, še bolj pa v domačem, družinskem krogu, preživeli kljub težkim razmeram lepe čase. Če si kdaj kaj dobil za pod zob iz domačega Doba,¹³ je po bratovsko šlo v vse želodce. Večkrat si me kaj spraševal iz stroke, danes pa me je skoraj sram svojega jezikovnega jecljanja ob tvoji kleni domači in hkrati kultivirani slovenščini v tvojem delu.« In Messner mu takole odgovarja: »Ti, Ivo, si mi bil kot starejši brat, zmeraj v strokovno pomoč! Nisi bil nikakršni profesorski zelenec, nasprotno, s svojo predvojno diplomom na ljubljanski slavistiki si se mi zdel kakor živ leksikon, ki ga nobeno mojih vprašanj ni moglo iztiriti. Srečen jaz, ki sem te lahko imel za tovariša!«

10 I. Arhar: *Ob 40-letnici prve mature na Ravnah*. V: Koroški fužinar, letn. 39 (1989), št. 3, str. 53.

11 SI_ZAP142, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih.

12 I. Arhar: *Pogovor z Jankom Messnerjem ob njegovi 70-letnici*. V: Dialogi 28 (1992), št. 1, str. 38–52.

13 Dob (nemško Aich) je kraj pri Pliberku na avstrijskem Koroškem.

Dragi fantje in dekleta, abiturienti in abiturientke!
 Šola je bila pravda je dogovor - naj za večino vas. Tobilki se
 pogovarja - vse po svojim postopkih. Mogoče bi jih bilo več in
 boljša, in bi v preteklosti bolj verjetno bolj glodal, kar
 pomeni. Pa to tudi in to v preteklosti v prihodnosti. Kar
 bi naj odhajate z mano in naj vam ni treba postopovati
 da to postopuje s seboj vse moč svoj, ki. Ne bi ga v to
 postopuje pridobilo, kar je pa me. Tisto delamo v praksi, ki bi
 je v vas v to leto izoblikovalo v brati, karani, karani,
 in izoblikovalo. Na drugi strani, glejte, da bi se v prihodnosti
 ustvarila v prvi liniji, ostane deloma in postopuje, ostane
 pa postopuje, zato v to, se al' tako bodočim. Kar je to
 vse mi ostani. In to je v prihodnosti pa tako. Zato
 pa mi in vse postopuje, mnogo, mnogo, vse pa ustvarja
 na koncu.

Prejela pa sem vas celina govori, na tole dan, ki je bil
 bilil menim postopuje v prihodnosti, menim in tako, da
 pa je bilo v vas tudi dobi, tudi, upoštevajo, ustvarjeno,
 morda in in pa celo malo bolje. Kar je pa v vas postopuje
 tako v prihodnosti mogoče več, tudi, da bi v vas in si
 tako ostani, da v to leto postopuje dele v vas, kar tako
 je v vas v vas drugo, da je v vas, kar postopuje, da
 živi v vas tudi del vas, ki pa v vas to leto ustvari,
 ki v vas in postopuje, da pa v vas postopuje, kar je to
 napišite in delajte! V prihodnosti, na dan, ki je bil
 postopuje postopuje, na koncu, in na postopuje
 bodočim vas, kar postopuje, kar postopuje
 in postopuje na tole strani.

Arharjev osnutek nagovora prve generacije ravenskih abiturientov ob zaključku njihovega šolanja (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osebnosti dokumenti)

Prva generacija ravenskih maturantov leta 1949, ki je šolske klopi gulila v gradu, kjer je danes študijska knjižnica. V prvi vrsti skrajno levo sedi Ivo Arhar, njihov razrednik (Večer, 17. 5. 1989, str. 12).

Jeseni leta 1951 je bil Arhar kot profesor slovenskega jezika s književnostjo premeščen na ptujsko gimnazijo.¹⁴ Ker si je s študijem pridobil ustrezne kvalifikacije tudi za poučevanje srbohrvaškega, ruskega in nemškega jezika,¹⁵ je na šoli občasno poučeval še srbohrvaščino in ruščino.¹⁶ Arhar je razen omenjenih jezikov pasivno obvladal tudi latinščino in grščino, ki se ju je učil že v škofovskih zavodih, ter angleščino, ki se jo je zraven srbohrvaščine, nemščine in ruščine učil na fakulteti. Ker so v tistem času srednješolski profesorji zaradi

14 Gimnazija je bila takrat organizirana kot osemletna srednja šola. S šolskim letom 1957/1958 je osemletna gimnazija zamrla. Vlogo nižje gimnazije je prevzela osemletna osnovna šola, gimnazija pa je postala štiri letna srednja šola. Učitelji so delali v slabih materialnih pogojih, primanjkovalo je učbenikov in učnih pripomočkov, dijaki so bili pogosto obremenjeni še z udarniškim delom. Skupaj z Ivom Arharjem je delo na ptujski gimnaziji dobila tudi žena Majda. Prevzela je pouk biologije. Na gimnaziji je poučevala do leta 1962, potem se je zaposlila na Osnovni šoli Toneta Znidariča v Ptuj (danes Mladika).

15 SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 218, št. ov. 128, Popis stalno nameščenih učnih oseb v osnovnih in srednjih šolah.

16 Leta 1945 so v skladu s takratno politično usmeritvijo na gimnaziji uvedli pouk ruščine. Po letu 1948 se je zaradi spora z Informbirom položaj ruščine v šoli spremenil – postala je drugi tuji jezik.

pomanjkanja pedagoškega kadra pogosto morali poučevali ne le v gimnaziji, pač pa tudi v drugih šolah, tudi predmete za katere niso imeli ustreznih kvalifikacij, je Arhar slovenski jezik s književnostjo nekaj časa honorarno poučeval še na Osnovni šoli III Ptuj¹⁷ in v oddelku za odrasle na Srednji ekonomski šoli,¹⁸ pozneje tudi v Šolskem centru za kovinsko stroko Ptuj, na gimnaziji pa je nekaj časa poučeval celo zgodovino.¹⁹ Arhar je na ptujski gimnaziji služboval vse do septembra 1971, ko se je kot predavatelj slovenskega jezika zaposlil v Šolskem centru za gospodarstvo in upravo Jožeta Lacka, na Ekonomski šoli Ptuj, kjer je ostal vse do svoje upokojitve leta 1982.

Profesorski zbor ptujske gimnazije v šolskem letu 1965/1966. Arhar stoji v drugi vrsti, četrti iz desne (SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 244).

¹⁷ Ustanovljena je bila leta 1958, naslednje leto se je preimenovala v Osnovno šolo Franca Osojnika, leta 1991 pa v Osnovno šolo Ljudski vrt.

¹⁸ Leta 1960 je bila v Ptujju ustanovljena Ekonomska srednja šola, naslednje leto pa še dveletna Administrativna šola. Prostore je imela v gimnazijskem poslopju, vodstvo šole je bilo poverjeno ravnatelju gimnazije (Rudolfu Čehu), profesorski zbor pa je bil mešan – tam je učil tudi Ivo Arhar.

¹⁹ SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih, Vprašalna pola za ocenitev učnega osebja za šol. leta 1958/59, 1959/60, 1960/61.

V času službovanja na ptujski gimnaziji je Arhar več let vodil literarni krožek, bil dolgoletni varuh dijaške knjižnice, nekaj časa tudi vodja strokovnega aktiva za slovenski jezik in član šolskega odbora za proslave oz. prireditve.²⁰ Aktivno je bil vključen v pripravo slovesnosti in izdajo publikacije ob stoletnici ptujske gimnazije leta 1969, sodeloval pri različnih proslavah z obširnimi kulturnim sporedom in z javnimi predavanji na različnih kulturnih prireditvah in literarnih večerih nastopal tudi izven šole.

Profesorji v ptujski gimnazijski zbornici zbrani okrog Iva Arharja, ki sedi na čelu mize, okoli leta 1965 (SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 244).

²⁰ SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 181, ov. 415, Konferenčni zapisniki 1950–1961.

Arhar je bil tudi dolgoletni vodja filmskega krožka, ki je bil na ptujski gimnaziji ustanovljen leta 1959²¹ in na Slovenskem eden izmed profesorjev pionirjev, ki so filmsko vzgojo pripeljali v šolo k pouku slovenščine.²² Prvi poskus filmske vzgoje pri pouku slovenščine se je na Slovenskem pojavil v šolskem letu 1951/1952, ko je Jovita Podgornik, ki je poučevala na šentviški gimnaziji, poživila svoj pouk s pogovori o filmu. Pozneje so se ji pridružili še srednješolski profesorji v drugih krajih, med njimi tudi Ivo Arhar na Ptujju.²³ Znanje o filmu ter različnih oblikah in metodah filmske vzgoje si je pridobival na različnih prosvetnih in filmskih seminarjih. Kot pobudnik in organizator ter urednik in pisec občasnega gimnazijskega lista *Filmski obzornik*²⁴ je bil zaslužen, da sta ptujska gimnazija in deloma tudi Ekonomska srednja šola v začetku šestdesetih let 20. stoletja začeli z načrtno filmsko vzgojo, povezano z občasnimi šolskimi predstavami kvalitetnejših filmov.²⁵ V sodelovanju s ptujskim kinematografom je za dijake in njihove starše organiziral štiri do pet kinopredstav na leto, katerih namen je bil razvijati občutljivost mladih za filmsko sporočanje, bogatiti njihov čustveni in miselni svet in razvijati sposobnost dejavnega mišljenja. V tem času je bil na Ptujju pri Občinskem svetu Svobod ustanovljen tudi Sosvet za estetsko-humanistično vzgojo, ki naj bi skrbel za filmsko, likovno in literarno vzgojo na področju občine Ptuj. Arhar je kot predsednik sosveta pripravil obširen delovni načrt, ki je predvideval pripravo analize filmske dejavnosti v občini, skrb za formiranje filmske komisije in programskega sveta pri ptujskem kinu, organizacijo posebnih mladinskih predstav ter pogovorov o filmu. V delo sosveta je bila zajeta tudi likovna in literarna vzgoja z organizacijo literarnih večerov ter razgovorov o sodobni literarni problematiki.²⁶ Zaradi svojega prizadevanja in udejstvovanja na filmskem področju je bil Arhar leta 1961 imenovan tudi za člana Sosveta za filmsko vzgojo pri Svetu Svobod in prosvetnih društev okraja Maribor.²⁷

21 SI_ZAP142, Gimnazija Ptuj, AŠ 181, ov. 415, Konferenčni zapisniki 1950–1961, zapisnik 3. konference učiteljskega zbora z dne 14. 10. 1959.

22 Pobuda za organizirano filmsko vzgojo se je na Slovenskem porodila pri ZPMS konec petdesetih let 20. stoletja, pozneje je skrb za to prevzela Zveza svobod in prosvetnih društev, okoli leta 1963 pa je družbeno pomembnost filmske vzgoje priznal tudi Zavod za šolstvo SRS.

23 M. Borčič: Filmska vzgoja na Slovenskem. Ljubljana, Umco, 2007, str. 18.

24 V njegovi zapuščini (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Filmsko gradivo) je ohranjeno pismo Mirjane Borčič, kjer omenja Arharjevo vlogo pri sestavljanju Filmskega obzornika. V gimnazijskem šolskem arhivu žal nimajo ohranjenega nobenega izvoda.

25 Iz srednješolskih klopi. V: Tednik, 24. 1. 1964, str. 3.

26 Načrti za filmsko, likovno in literarno vzgojo. V: Tednik, letn. 16, št. 44 (15. 11. 1963), str. 4.

27 KIPP, Ivo Arhar, AŠ Filmsko gradivo, Pismo Sveta svobod in prosvetnih društev okraja Maribor z dne 31. 3. 1961.

Ja I. polletje
1959/60!

Poročilo za liter. krožek

Vod: dijak Brac Boštjan j. a. Našli smo urodni potanek (razgovor o delu), udeležba slaba (okoli 7 dijakov). Na drugem potanku po bližnji dijaški pami; položajevih bofir. Na tretjem potanku smo se igrali volja troška, sam in še 1 dijak. Ker je bilo polletje še h. krogi, kaj ne videm utegnil osti na pravit. Pripravljen (ponem. potankov) je bilo premalo, je pitkoma plet pomenujčiva.

Poročilo za filmski krožek

Na urodni potanek j razgovorom o uacitu, delu je prišlo premalo dijakov. Tr. krogarji je pripačil pomni posebno predavranji o literarnem slavnosti-filmski uacitu. Jarad: premajhne udeležbe k predavranji odpa dlo (samo 3 dijaki). krala je tudi organi-jacijalla, obsestvalna plet. Krozek vod: trejivollka kvoja vucalkoaa.

Poročilo za dijaško knjižnico

Knjižnica je ni do kroja inucentarizirana in razdeljena na omotno polo in gimnazijo. Lani smo opravil ok. 60 ur dela, letos dolgo uisem kaj prida utegnil.

Na uaro smo dobili predsem pod knjiže in redne knjižne glirle, koudor (delk) - 5 pustlov a 20 iprodlog (70 knj. + 70 bron.). 2 knjiže iz glirle "flobus", mra je samo je ok. 72 knjif (od zelotke lipa v rognu in od Ptujalle knjižarne).

Uporodil sem v omeginem obsegu samo gvesto in glirle, koudor.

Klas. Bro

Arharjevo poročilo o začetnih težavah pri delu literarnega in filmskega krožka ter poročilo o delu dijaške knjižnice na ptujski gimnaziji v šolskem letu 1959/1960 (SI_ZAP 142 Gimnazija Ptuj, AŠ 182, ov. 421)

KAKŠEN JE BIL IVO ARHAR KOT PROFESOR?

Rudolf Čeh, v letih 1958–1976 ravnatelj ptujske gimnazije, ga je opisal kot profesorja, ki teži k poglobljeni razlagi učne snovi, zaradi česar včasih učnega načrta ne izpolni v celoti, pa tudi kot razrednika, ki vzorno opravlja svoje posle, se zanima za dijake in ima do njih tovariški odnos, jim pomaga pri njihovem literarnem in izvenšolskem delu ter skrbi za dobro kolektivno in individualno povezavo med starši in šolo.²⁸

In kako se ga spominjajo nekdanji dijaki ptujske gimnazije?

Adolf Žižek, doktor znanosti, strokovnjak s področja sistemske teorije o avtomatih, strokovni in poljudnoznanstveni pisec: »Prvi slovenistični strokovni kritik mojega pisanja je bil prof. Ivo Arhar, ki me je poučeval od prve do četrte gimnazije. Moje šolske naloge so bile tudi na začetku dolge povprečno pet strani velikega formata, njegovi dobrohotni pripisi pa tudi do pol strani. Z znanjem slovenščine, ki sem ga pridobil nato do mature na ptujski gimnaziji, sem lepo uspeval tudi pozneje, ko sem kot študent napisal nekaj novel, trudil pa sem se tudi, da so bili moji poznejši znanstveni spisi napisani v lepi slovenščini ...«²⁹

Viktorija Dabič, upokojena učiteljica slovenskega jezika, planinka in kulturna delavka: »O spoštovanem profesorju Ivu Arharju sem veliko slišala. Spominjam se ga s knjigami v rokah. Vedno s polnim naročjem knjig, kar je v meni vzbujalo posebno spoštovanje. Kot radovedna dijakinja ptujske gimnazije sem se z njim srečevala ob različnih priložnostih, posebej takrat, ko nam je v razred, čeprav nas ni učil, prinašal nove knjige, nove in nove informacije o dogajanju na slovenski knjižni sceni in o sodobni slovenski literaturi. Z vsemi dogodki smo bili seznanjeni. Rad je imel vedoželjne dijake, s katerimi je delil tudi svoj prosti čas. S svojim zanesenim vedenjem in enciklopedičnim znanjem nas je navduševal za svet knjig. Vsako srečanje z njim je bilo kulturni dogodek, tako je znal svoje znanje razdajati, navduševati za lepo besedo in privzgajati ljubezen do svojega jezika in književnosti. Pozneje, ko sem tudi sama zašla v pedagoški poklic, sva se večkrat srečala in kar na ulici pomodrovala o odgovornem delu z mladimi.«

Branka Bezeljak, režiserka, gledališka pedagoginja in nekdanja profesorica na ptujski gimnaziji: »Kot začetnica sem veliko znanj dobila od svojih starejših kolegov, svojih nekdanjih profesorjev Tilčke Hlupič, Albina Lugačiča, ki mi je često priskočil na pomoč pri delu z mladimi likovniki v Klubu mladih, Adolfa Žižka, ki mi je pri pouku fizike odpiral obzorja, preko katerih sem pozneje z lahkoto spremljala in proučevala sodobno umetnost. Ivo Arhar pa je bil karizma za vse nas. Bil je človek z izjemnim znanjem. Z velikim zanimanjem je spremljal dogajanje na kulturnem področju. Ko sem bila še gimnazijka, sem obiskovala filmske predstave, ki jih je organiziral za srednješolsko mladino. Pred vsako predstavo je imel približno 20-minutno predavanje, v katerem je spregovoril o filmu, njegovih avtorjih, filmskih likih ... Tako nam je vzbujal zanimanje za filmsko umetnost, nas seznanjal z zgodovino filma, z različnimi filmskimi žanri, opozarjal na aktualne dogodke v domači in svetovni filmski produkciji, na izjemne igralske dosežke, na družbeno ozadje filmov, na slikovno in glasbeno povednost filma itd. Prav zato še danes rada hodim v kino.

Živo se je zanimal tudi za gledališče. V ptujskem gledališču je imel svoj stalni sedež. Ko sem v začetku osemdesetih začela delati v gledališču in pripravljati abonmajski program, sva se veliko pogovarjala o uprizoritvah v slovenskih gledališčih in o sodobni literaturi. Dopoldne se je oglasil v moji pisarni ali pa sva se srečala na kosilu v gostilni Pri Roziki. Za pogovor z njim o gledališču sem se morala posebej pripraviti. To mi je zelo koristilo, saj sem vse dogodke in literaturo še posebej pozorno spremljala, da mu bom na vsa njegova vprašanja zagotovo znala odgovoriti. Ko ni več zmož obiskovati predstav v Mariboru, Ljubljani in drugod, sem mu na njegovo željo redno prinašala različne gledališke liste, ki jih je potem natančno prebral in hotel vedeti, kaj o teh predstavah, predvsem eksperimentalnih, menim jaz.

Na svoji poti srečaš ljudi, ki te nevede zaznamujejo. Vesela sem, da je bil med mojimi številnimi učitelji tudi profesor Arhar, čeprav me v gimnaziji ni učil v razredu.«

28 SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih, Vprašalna pola za ocenitev učnega osebja za šolska leta 1958/1959, 1959/1960 in 1960/1961.

29 A. Žižek: Kod te vodi pot, Ptuj? V: Tednik, letn. 42, št. 28 (8. 6. 1989), str. 6.

ARHAR JE BIL VELIK LJUBITELJ KNJIG

Ljubezen do knjig in veliko željo po lastni bogati knjižnici je izrazil že v slovenskih šolskih nalogah 1933/1934, ki jih je pisal kot petnajstletni dijak Škofijske klasične gimnazije. Svojo knjižnico je začel izgrajevati že v študentskih letih, še intenzivneje pa v letih svoje profesorske službe. Vse življenje je za nakup knjig, strokovnih revij in časopisov namenjal znaten del svojih prihodkov in si izgradil spoštovanja vredno zasebno knjižnico. Veliko časa in truda je posvetil obiskom najrazličnejših knjižnic in knjigarn, pregledoval novosti, se intenzivno zanimal za knjižni trg, ki ga je zelo dobro poznal, saj je zavzeto sledil knjižni produkciji slovenskih in tujih založb. Bil je poverjenik Prešernove družbe in Slovenske matice ter član Slavističnega društva – stanovske in strokovne organizacije, ki na znanstveni in pedagoški ravni skrbi za slovensko jezikovno in literarno kulturo. Z ljubeznijo do branja, knjig in knjižnic je bilo povezano tudi njegovo delo strokovnega svetovalca in upravnika Mestne knjižnice in čitalnice Ptuj,³⁰ ki jo je zraven svojega profesorskega dela na gimnaziji honorarno opravljal med letoma 1955–1958, ter dolgoletno opravljanje nalog skrbnika gimnazijske dijaške knjižnice. Kot upravnik ptujske Mestne knjižnice je med drugim sodeloval pri ustanovitvi mladinskega oddelka knjižnice leta 1955, naslednje leto pa s predavanjem o knjigah, slovenski in prevodni književnosti ter predvojni in sodobni založniški dejavnosti prispeval h kvalitetni izvedbi tridnevnega strokovnega tečaja za ljudske knjižničarje ptujskega okraja v organizaciji ptujske Študijske knjižnice in Sveta Svobod in prosvetnih društev.³¹ Z ljubeznijo do besedne umetnosti je bilo povezano tudi njegovo strastno zanimanje za gledališko in filmsko umetnost.

Arhar se je v želji po nenehnem strokovnem izpopolnjevanju redno udeleževal študijskih tečajev in strokovnih ekskurzij Slavističnega društva, na katerih je lahko potešil svojo slavistično in potovalno strast. Glede vprašanj, povezanih s knjigami, stroko, didaktiko in metodiko pouka, se je obračal na nedvomne avtoritete in strokovne kolege na tem področju: eden izmed njih je bil njegov gimnazijski učitelj Jakob Šolar (1896–1968), drugi pa jezikoslovec, pedagog in akademik dr. Anton Bajec (1897–1985), ki ga je s Šolarjem družilo strokovno sodelovanje, saj sta skupaj študirala v Ljubljani in v Parizu ter sodelovala pri nastajanju čitank, slovnice in pravopisov. V zvezi s knjigami si je med drugimi dopisoval tudi z Vladom Novakom (1916–1994), slovenskim literarnim zgodovinarjem, ki je po vojni

Slavistična ekskurzija Benetke–Padova–Trst, oktober 1962. Slika je nastala pred cerkvijo sv. Marka v Benetkah. Arhar stoji peti z desne (KIPP, Zapuščina Iva Arharja, AŠ Osebni dokumenti).

osnoval študijsko knjižnico v Celju,³² z literarnim zgodovinarjem, kritikom, prevajalcem in leksikografom Viktorjem Smolejem (1910–1992) ter z dr. Jožetom Mahničem (1918–2009), literarnim zgodovinarjem, gimnazijskim in univerzitetnim profesorjem, dolgoletnim predsednikom Slovenske matice, v letih 1976–1980 tudi ravnateljem Slovanske knjižnice. Mahnič, ki se je tako kot Arhar nekaj časa šolal v šentviških škofijskih zavodih, ni bil le Arharjev strokovni kolega, temveč so ju vezale tudi dolgoletne prijateljske vezi. V biografskem delu *Sence in luči z moje poti*, kjer se mu je spomin ustavil pri nekaterih

³⁰ SI_ZAP/0077, Knjižnica Ptuj, AŠ 21, št. ov. 67, Zapisnik 3. seje upravnega odbora z dne 19. 2. 1955.

³¹ 30 let Študijske knjižnice na Ptuj. Ptuj, Ljudska in študijska knjižnica, 1978, str. 21 in D. Hasl: O delu in problemu ljudskih knjižnic. V: Ptujski tednik, letn. 9, št. 12 (23. 3. 1956), str. 3.

³² Vlado Novak se je tako kot Arhar šolal v šentviški gimnaziji in bil v času študija pripadnik študentskega društva Zarja, torej mu je bil tudi nazorsko blizu.

Dragi Viktor!
 Vau, da se v prvi znanstveni razini že ziva na počatku
 ptujkega provincialca. Bom klatok. Muan se nekaj poglednic
 Stija (eno z travo v ospredju), razglednica s hajdinske ceskoje
 in zapuščine (to bo verjetno prunalo) in ena, ki. Tovarisa (z kancu
 19. jtl.; štiri drabne plince na isti poglednici). Od dijakov dabin
 se za Borl in punde tudi najtne hite v štucarovih. pa ugrata
 se kraj. Porocni mi, te poglednice zadostajo (pri fotografiji
 aplok), ali morajo biti pogatni. Nekateri poglednice sem, pri
 se bom dobil pramo prate vrstni, kes so psalati spominu.
 kolikor katera preleteni fotografij, me bi uagal dabit, vsakna
 Ti poglednice, me ustrezajo, je pramo, da dabit prave posnetke
 (glede na Tovarisa, štucarove in hajdina), ki bi jih pripravil tov.
 Vlad. Logar, ki glava zaslavo za „Tovarisa“ in bo verjetno po-
 sbeval posnetke v prvi z lastno t. z. „Tovarisa“. Tak po-

Dopisnica, ki jo je Ivo Arhar marca 1954 napisal Viktorju Smoleju, lektorju na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ko je zanj zbiral gradivo o Francu Ksaverju Mešku (Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika, Ravne na Koroškem, Rokopisna zapuščina Franca Ksaverja Meška, AŠ Pisma Viktorju Smoleju).

znancih in prijateljih, je zapisal, da se Arhar, »strasten ljubitelj in zbiralec knjig, nenehno nemiren in novih spoznanj željan popotnik po domačih gorah in tujih državah«, ni ukvarjal z znanstvenim delom, ampak je bil predvsem pedagog, ki si je na moč prizadeval biti na tekočem s stroko.³³ V besedah slovesa, ki jih je namenil svojemu umrlemu prijatelju, pa je Arharja, »zamišljenega in redkobesednega samohodca skozi življenje« vsled njegove široke razgledanosti poimenoval za »nekakšnega Matija Čopa v miniaturi«, ki pa je kljub

33 J. Mahnič: Sence in luči z moje poti. Ljubljana, Slovenska matica, 2009, str. 135.

svoji resnični razgledanosti premogel nekoliko premalo samozavesti, saj si je zmeraj domišljjal, da njegovo znanje ni popolno in dovolj na tekočem in je zategadelj malo napisal in objavil.³⁴ Svoje prve prispevke je Arhar priobčil v Domačih vajah, dijaškem literarnem glasilu Škofijske klasične gimnazije v Šentvidu,³⁵ zadnji zapis, posvečen Vinku Paderšiču - Batreji, Arharjevemu planinskemu tovarišu in sošolcu na ljubljanski slavistiki, pa je objavil v Planinskem vestniku leta 1993 malo pred smrtjo.

Kljub redkim objavam pa je Arhar s svojo izbrano in poznavalsko besedo sodeloval na mnogih kulturnih dogodkih domačega Ptujja, med drugim tudi:

- leta 1970 na literarnem večeru, posvečenem pisatelju, dramatik, esejistu in ptujskemu rojaku Stanku Cajnkarju ob njegovi 70-letnici. O Cajnkarju je govoril tudi leta 1984 na ekskurziji Zgodovinskega društva po Slovenskih goricah;
- leta 1986 na prireditvi ob 400-letnici smrti Primoža Trubarja v organizaciji Zgodovinskega društva Ptuj, katerega član je bil;
- leta 1989 na ekskurziji slovenskih slavistov po Slovenskih goricah, ko je govoril o znanem literarnem zgodovinarju in pisatelju Antonu Slodnjaku (ko je pri Slovenski matici izšel Slodnjakov roman Pohojeni obraz o njegovi mladosti v Prlekiji in Mariboru, je Arhar poskrbel, da je roman v nadaljevanjih izhajal v ptujskem Tedniku);
- leta 1991, ko se je z ljubeznijo in z izbrano besedo sprehotel po literarni ulici Biša, od domačije duhovnika, pisca in slovenskega rodoljuba Jožeta Muršca, do rojstne hiše pesnika in duhovnika Jakoba Gomilška ...

Leta 1983 je za svoje prizadevno delo na pedagoškem in kulturnem področju prejel zlato plaketo dr. Franja Žgeča.³⁶

34 J. Mahnič: Prof. Ivo Arharju v spomin. V: Tednik, letn. 47, št. 23 (9. 6. 1994), str. 7.

35 Rokopisni dijaški list Domače vaje je izhajal od 1868 do 1940. V njem so svoje prispevke objavljali kasnejši pomembni slovenski književniki, ilustrirali pa dijaki, ki so v naslednjih letih postali uveljavljeni slikarji. Eden od urednikov je bil tudi Janko Moder, eden najvidnejših slovenskih prevajalcev.

36 Teden prosvetnih delavcev. V: Tednik, letn. 36, št. 19 (19. 5. 1983), str. 3.

*Govor Iva Arharja v spomin Antonu Slodnjaku v Bodkovcih 15. oktobra 1989
(KIPP; Ivo Arhar, AŠ Osebni dokumenti)*

NEKAJ ARHARJEVIH OBJAV

Po vrhovih Prokletij in ravninah Kosmeta. V: Ptujski tednik, 27. 7. 1956, 10. 8. 1956, 17. 8. 1956, 1. 9. 1956 in 7. 9. 1956, str. 4.

- Počitniška tečaja v Ptuju. V: Jezik in slovstvo, 1957/1958, št. 3, str. 141–143.
- Pred uprizoritvijo Švajgerjeve »Domačije«. V: Tednik, 11. 12. 1969, str. 1.
- Ino Gorup: Ptujski sejmi nekoč in danes. V: Tednik, 24. 11. 1983, str. 19.
- V prijazen spomin akademiku dr. Antonu Slodnjaku. V: Tednik, 31. 10. 1985, str. 5.
- Alojzij Remec – ob stoletnici rojstva (1886–1986). V: Tednik, 17. 4. 1986, str. 5.
- Franju Vičarju – Prleškemu Frančeku ob njegovi osemdesetletnici. V: Tednik, 24. 4. 1986, str. 7.
- Slovenska matica in Slodnjakov roman Pohojeni obraz. V: Tednik, 29. 5. 1986, str. 4.
- Jest sin enu dobru voiskovanje voiskoval. V: Tednik, 18. 9. 1986, str. 3.
- Nove knjižne izdaje Slovenske matice. V: Tednik, 11. 6. 1987, str. 5.
- Ob 40-letnici prve mature na Ravnah. V: Koroški fužinar, 1989, št. 3, str. 51–54.
- Akad. prof. dr. Janko Jurančič. V: Tednik, 25. 1. 1990, str. 7 in 1. 2. 1990, str. 9.
- Velikonočnica na Boču. V: Tednik, 14. 5. 1992, str. 11.
- Pogovor z Jankom Messnerjem ob njegovi 70-letnici. V: Dialogi, leto 28 (1992), št. 1, str. 38–52.
- Mož iz Akademske skupine SPD (pol stoletja je minilo od smrti Vinka Paderšiča - Batreje). V: Planinski vestnik, letn. 93 (1993), št. 9, str. 386–390.

LJUBITELJ GORA, NARAVE IN VSEGA LEPEGA

Arhar pa ni bil le pedagog in ljubitelj knjig, temveč tudi navdušen planinec, ljubitelj gora, narave in vsega lepega. Že kot dijak se je navdušil tudi za botaniko in to ljubezen in navdušenje ohranil tudi v zrele leta. V gore je začel zahajati še kot mladenič, o čemer pričajo žigi s planinskih poti v njegovi dijaški knjižnici, tja pa je, če se je le ponudila primerna priložnost, kot profesor vabil tudi mnoge generacije ptujskih dijakov. Bil je član več planinskih društev, med drugim tudi Planinskega društva Ptuj, ki mu je leta 1993, leto pred njegovo smrtjo, podelilo priznanje za njegov prispevek pri soustvarjanju in afirmaciji Haloške planinske poti.³⁷

Ivo Arhar: »Pravijo, da sem precej mirne narave in bo menda kar držalo. Kakor pa ima skoraj vsak človek svojega konjička, svojo posebno strast, svojo posebno ljubezen, tako je tudi z menoj. Moja posebna ljubezen je narava, so zlasti planine. Kje, kdaj in kako sem se je navzel, še sam dobro ne vem. Vzrasla je v meni iz domače pokrajine in okolja, v katerem sem živel v mladih letih, in me povsem prevzela že v dijaških letih. Mlada ljubezen pa ne zarjavi. Niso je udušila okupacijska leta, niti težave prvih povojnih let. Zadnje čase me priganja s še posebno močjo, kakor da bi moral nadomestiti vse zamujeno ...«³⁸

O Arharjevi ljubezni do gora je Joža Mahnič takole zapisal: »/.../ nanje je odhajal s posameznimi prijatelji,³⁹ pa tudi kot samotni romar. Še pred okupacijo je

Srednješolec Ivo v hribih, 1936. Prva z leve sedi Ivova sestra Marinka, zraven nje je prof. Matija Tomc (1889–1986), duhovnik, skladatelj in profesor glasbe na Škofjiški gimnaziji v Šentvidu (zasebni arhiv Marije Kladnik).

opravi zahteven zimski vzpon na Grintovec v Kamniških planinah.⁴⁰ V letih službovanja je prehodil postopoma, v obrokih celotno slovensko transverzalo. Čeprav je, telesno orjak in krepak, hodil dosti naglo in ga ni bilo lahko dohitevati, mu nikdar ni šlo za kako rekorderstvo, saj je imel spotoma oči odprte za vse lepo in čudežno v naravi in za vse kulturne znamenitosti. V Ljubljano in Šentvid se je s Ptujem in iz Maribora vračal tudi zato, da je hkrati opravil tudi kakšno turo ali vsaj izlet na Šmarno goro⁴¹ in Katarino.⁴² Ko je pred nekaj leti zadnjič prečil pobočja Stola in Golice, se je vrnil s poti vidno izmučen in je tožil o težavah s kolki. V ljubljanski bolnišnici pa je izrazil le še skromno željo, da bi mogel z avtom priti do doma na Boču in bi mu bilo dano videti cveteti pomladansko velikonočnico ...«⁴³

Vzpon na Grintovec, februar 1941. Od leve proti desni sedijo Ivo Arhar, Maks Jeza (doma iz Hajdine pri Ptujem) in Vinko Paderšič – tovariši, ki sta jih družila ljubezen do gora in študij slavistike na ljubljanski Filozofski fakulteti. Na povratku z Grintovca so se Arharju nerodno zapletle dereze, ki jih je imel takrat prvič na gozdarjih. Padel je vznak, iz rok izpustil še cepin in začel nevarno drseti po strmini. Končno se je le ustavil in se počasi in z vso previdnostjo srečno vrnil do planinskih tovarišev (Planinski vestnik, 1993. št. 9, str. 389).

Arhar s skupino dijakov nekje na planinski poti, 1957 (zasebni arhiv Monike Stergar)

37 V njegovi zapuščini (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osební dokumenti) je ohranjen del strganega priznanja z datumom 29. 5. 1993.

38 I. Arhar: Po vrhovih Prokletij in planinah Kosmeta. V: Ptujski tednik, letn. 9, št. 30 (27. 7. 1956), str. 3.

39 Po pričevanju Arharjeve nečakinje Marije Kladnik je bil eden izmed njih tudi Tone Erman, športni delavec v Šentvidu pri Ljubljani, zraven ing. Stanka Bloudka eden od projektantov smučarske skakalnice v Guncjljah pri Ljubljani.

40 Svoje spomine na ta vzpon, ki ga je na predvečer druge svetovne vojne opravil z Vinkom Paderšičem - Batrejo, Dragom Kuncem ter Maksom Jezo (doma iz Hajdine pri Ptujem), je zapisal v svojem članku Mož iz Akademске skupine SPD, objavljenem v Planinskem vestniku, letn. 93 (1993), št. 9, str. 386–390.

41 669 m visok hrib, severozahodno od Ljubljane z lepim razgledom na Gorenjsko, del Julijskih Alp, Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp.

42 Katarina nad Medvodami (od leta 1955 naprej Topol pri Medvodah) je kraj nad Hrasteniciami ob cesti za Polhov Gradec. Naselje na 728 m nadmorske višine je priljubljena izletniška točka in izhodišče za izlete na bližnje vzpetine Polhograjskega hribovja.

43 J. Mahnič: Prof. Ivo Arharju v spomin. V: Tednik, letn. 47, št. 23 (9. 6. 1994), str. 7.

Sreča je v meni ... Arhar na vrhu Magliča (2386 m) v nacionalnem parku Sutjeska, julij 1958 (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osebni dokumenti).

Ivo Arhar je večino svojega življenja preživel na Ptuju. Čeprav Gorenjec po rodu, je resnično vzljubil Štajersko, njeno hribovje, naravo in ljudi. S soprogo je rad in pogosto zahajal na Tezno, na obisk k Majdini mami Emiliji Reich in k ostalim sorodnikom ter na planinske pohode po pohorskem hribovju. Monika Stergar, ki je pri Reichovih živela kot rejenka,⁴⁴ se ga spominja kot skromnega in srčno dobrega človeka. Za razliko od soproge Majde, ki je bila vesele in družabne narave, je bil Ivo bolj redkobeseden, a zelo pozoren človek, ki je svoje bližnje pogosto razveseljeval z drobnimi pozornostmi, s pozdravi iz svojih slavističnih in planinskih popotovanj, pa tudi s knjigami in predlogi za dobro branje.

V zakonu Iva in Majde ni bilo otrok in zadnja leta tudi prave sreče ne. Leta 1982 sta se zakonca razvezala, Majda se je preselila v Maribor, Ivo pa je ostal v svojem ptujskem stanovanju na Potrčevi cesti 38a. Dolgoletna sopotnika pa sta kljub razvezi ostala povezana. Ko je Ivo resno zbolel, se je preselil v Maribor, kjer je zanj vse do smrti lepo skrbela njegova življenjska družica Majda.

Ivo Arhar je življenjsko pot sklenil 27. maja 1994 v Mariboru. Pokopan je na pobreškem pokopališču. Zadnje besede slovesa je svojemu dolgoletnemu prijatelju namenil dr. Joža Mahnič.

Zakonca Arhar, 1960 (zasebni arhiv Monike Stergar)

⁴⁴ Moniko Stergar (rojeno Nonner) sta okoli leta 1946 kot otroka – vojno siroto vzela v rejo Majdina mama Emilija (Milka) in njen drugi mož Josip Reich ter zanj ljubeče skrbela. Monika je pri Reichovih živela do poroke. S svojo družino še vedno živi v Mariboru.

ZAPUŠČINA IVA ARHARJA V KNJIŽNICI IVANA POTRČA PTUJ

Zasebna knjižnica profesorja Iva Arharja je največja od treh zasebnih knjižnic, ki jo v svojih zbirkah hrani Domoznanski oddelek Knjižnice Ivana Potrča Ptuj (KIPP)⁴⁵ in prav gotovo ena najboljšežnejših zasebnih knjižnic sploh.

V Arharjevem življenju je knjiga zasedala prav posebno mesto. K izgradnji lastne bogate knjižnice ga je gnala globoka ljubezen do knjig in znanj, ki jih le-te ponujajo. Spoštovanja vredno knjižnico je Arhar izgrajeval praktično vse življenje, od zgodnjih študentskih let pa vse do svoje smrti. Vanjo je vložil veliko svojega časa, dela in energije ter zanjo porabil velik del svojega zaslužka. Bogatil jo je preko različnih strokovnih povezav, z dobrim poznavanjem knjižnega trga ter s sistematičnim sledenjem knjižni produkciji. Kot vsi ljubitelji in zbiratelji knjig je tudi on imel težave z njihovim shranjevanjem. Knjige so zapolnjevale vsak kotiček njegovega stanovanja, bogata knjižnica je bila praktično njegovo edino premoženje.

Ko se je moral Arhar zaradi bolezni in težke življenjske situacije, v kateri se je znašel, preseliti v Maribor, je bil knjižnico primoran prodati. Njegov prijatelj Joža Mahnič je zapisal, da se je od nje zelo težko poslovil in je zaradi tega tudi hudo trpel, ločitev od knjižnice pa je njegovo bolezen le še pospešila. Najprej je razmišljal, da bi knjižnico prodal Trubarjevemu antikvariatu, a je na koncu obveljala odločitev, da bo knjižnica ostala v domačem Ptuj. Za takratnih 500.000,00 tolarjev jo je odkupila Občina Ptuj in jo nato, tako kot je določala prodajna pogodba, sklenjena 28. 10. 1993, predala v posest in upravljanje Knjižnici Ivana Potrča Ptuj. Le-ta se je zavezala, da bo prevzeto gradivo kot posebno knjižno zbirko uredila v eni od študijskih sob bodoče nove knjižnice v Malem gradu.⁴⁶ Študijska soba naj bi nosila naziv *Čitalnica prof. Iva Arharja*.

Iz poročila bibliotekarja Jakoba Emeršiča, ki je takrat vodil Domoznanski oddelek knjižnice, je razvidno, da Arharjeva knjižnica šteje približno 11.500 kosov knjig in

⁴⁵ Konec prejšnjega stoletja je knjižnica pridobila tudi del zasebne knjižnice ptujskega rojaka, pisatelja Ivana Potrča ter zasebno knjižnico etnologinje in umetnostne zgodovinarke dr. Štefke Cobej. Več o tem glej: Božena Kmetec - Friedl: Zapuščina Ivana Potrča v ptujski knjižnici (Ptuj, KIPP, 2007) in Melita Zmazek: Zapuščina dr. Štefke Cobej v ptujski knjižnici. V: Zapuščina Štefke Cobej (Ptuj, KIPP, 2012).

⁴⁶ Ob prevzemu gradiva je KIPP domovala v minoritskem samostanu. Od srede osemdesetih let 20. stoletja je za potrebe njenega delovanja potekala poldrugetletje trajajoča prenova kompleksa Malega gradu na Prešernovi ulici 33–35, ki se je končala oktobra 2000 s svečanim odprtjem novih prostorov KIPP.

periodičnega tiska, pri čemer ni upoštevan t. i. drobni tisk, ki je shranjen v 31 arhivskih škatlah. Emeršič je Arharjevo knjižnico ročno popisal in jo uredil po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije (UDK), zaradi prostorske stiske pa zbirka vse do selitve v Mali grad ni bila nameščena kot posebna zbirka v eni od študijskih sob, kot je določala pogodba, in ni bila dostopna javnosti. Po preselitvi ptujske knjižnice v Mali grad je bila Arharjeva knjižnica sicer postavljena kot posebna zbirka v okviru Domoznanskega oddelka, vendar zaradi kadrovske stiske ni bila obdelana v kooperativnem bibliografskem sistemu Cobiss in zato le delno dostopna zainteresirani javnosti za uporabo v čitalnici.

Projekt katalogizacije in strokovne ureditve Arharjeve knjižnice je potekal od januarja 2013 do avgusta 2015. V njem je sodelovalo pet strokovnih delavk z veljavno licenco za vzajemno katalogizacijo: Melita Zmazek, Mira Petrovič, Milena Doberšek, Božena Kmetec - Friedl in Darja Plajnšek. Z obdelavo v sistemu Cobiss smo Arharjevo knjižnico predstavili širši javnosti in omogočili njeno dostopnost v študijske in raziskovalne namene. Arharjeva zapuščina je danes del domoznanskega fonda naše knjižnice in je kot samostojen, ločen korpus umeščena v posebno sobo, kjer ji družbo dela knjižna zapuščina ptujske etnologinje in umetnostne zgodovinarke dr. Štefke Cobelj. Uporabljati jo je mogoče v čitalniških prostorih Domoznanskega oddelka Knjižnice Ivana Potrča Ptuj.

Po podatkih iz Cobissa Arharjeva knjižnica obsega 7.201 inventarnih enot⁴⁷ oz. 5.254 naslovov različnih publikacij, od tega 4.959 naslovov monografij in kar 295 naslovov različnih serijskih publikacij. Odlikuje jo širok izbor domače in tuje literature, predvsem s področja književnosti, literarne teorije in literarne zgodovine, veliko pa je tudi gradiva s področja filozofije, psihologije, religije, umetnosti (likovne, filmske, gledališke ...), jezikoslovja, zgodovine in geografije ter s področja vzgoje in izobraževanja, planinstva, narave in botanike, kar priča o strokovni usmerjenosti ter široki razgledanosti njenega ustvarjalca. Najštevilčnejše so publikacije v slovenskem jeziku, sledijo jim tiste v nemškem, hrvaškem in srbskem ter francoskem, ruskem in angleškem jeziku, nekaj pa je tudi publikacij v češkem, poljskem in bolgarskem jeziku.

Velik del njegove knjižnice predstavlja periodični tisk. Od 11.311 enot oz. kosov knjižnega gradiva predstavljajo serijske publikacije približno polovico obsega njegove zbirke, cela vrsta med njimi je takih, ki so izhajale že v času pred drugo svetovno vojno ali takoj po njej. Za ilustracijo je v nadaljevanju naštetih le nekaj tistih naslovov serijskih publikacij, ki obsegajo večje korpuse, oz. bolj ali manj popolne letnike skozi daljše časovno obdobje

⁴⁷ Pojasnilo: pri serijskih publikacijah je na eno inventarno številko pripetih več kosov/enot gradiva oz. vse številke enega letnika.

(v oklepaju so navedeni začetni in končni letniki, ki jih zaobjema njegova zbirka, vmes nekateri tudi manjkajo⁴⁸):

- Biblos: österreichische Zeitschrift für Buch- und Bibliothekswesen, Documentation Bibliographie und Bibliophilie (1976–1981)
- Časopis za zgodovino in narodopisje (1969–1988)
- Dialogi (1971–1994)
- Dom in svet: zabavi in pouku (1927–1944)
- 2000: časnik za krščanstvo in kulturo (1970–1989)
- Ekran: revija za film in televizijo (1962–1993)
- Film: ilustrirani mesečnik (1951–1961)
- Filmska kultura (izd. Filmoteka, Zagreb) (1958–1990)
- Filmski list (1957–1968)
- Glasnik muzejskega društva za Slovenijo (1919–1942)
- Glasnik SDD: glasilo slovenskega duhovniškega društva (1971–1989)
- Glasnik Slovenske matice (1954–1992)
- Glasnik slovenskega etnografskega društva (1959–1964)
- Jezik in slovstvo (1955–1993)
- Knjiga: revija za ljubitelje knjige (1965–1993)
- Književni glasnik Mohorjeve družbe v Celju (1956–1976)
- Koledar Mohorjeve družbe (1957–1972) in Mohorjev koledar (1973–1993)
- Koledar Prešernove družbe (1954–1958) in Prešernov koledar (1959–1985)
- Le livre slovène ebulletin d'information de l'Association des écrivains slovènes, du PEN slovène et de l'Association des traducteurs littéraires de Slovénie, Yougoslavie (1963–1990)
- Mentor (1978–1988)
- Mladika (Trst, Slovenska prosveta, 1957–1993)

⁴⁸ Natančne podatke o zalogi nudi Cobiss (www.cobis.si).

- Modra ptica: leposlovna revija (1934–1941)
- Naš tisk (1946–1948)
- Nova mladika (Celje, Mohorjeva družba, 1970–1980)
- Nova pot: glasilo Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov SRS (1949–1970)
- Nova revija: mesečnik za kulturo (1982–1993)
- Novi filmi: bilten prosvetnega servisa (1963–1975)
- Obrazi (1969–1982)
- Obzornik: mesečna ljudska revija Prešernove družbe (1957–1988)
- Obzornik: mesečnik za ljudsko prosveto (1946–1951)
- Otroci in knjige (1980–1987)
- Pavlihova pratika (1955–1980)
- Planine ob meji (Maribor, Planinsko društvo, 1953–1964)
- Planinski vestnik (1930–1985, veliko številčk manjka)
- Popotnik: list za vzgojo, prosveto in kulturo (1945–1949)
- Primerjalna književnost (1978–1993)
- Problemi: revija za kulturo in družbena vprašanja (1962–1988)
- Prostor in čas: revija za kulturna in družbena vprašanja (1969–1974)
- Proteus (1950–1982)
- Razprave Znanstvenega društva v Ljubljani (1923–1930)
- Slavistična revija (1948–1993)
- Slovenska bibliografija: časopisi in knjige, članki in leposlovni prispevki v časopisju in zbornikih (1945–1977)
- Slovenski knjižni trg (1948–1951)
- Sodobna pedagogika (1950–1979)
- Sodobnost: neodvisna slovenska revija (1965–1993)
- Zbornik Počitniške zveze Jugoslavije (1955–1961)

- Zgodovinski časopis (1947–1957)
- Znamenje: revija za teološka, družbena in kulturna vprašanja (1971–1993) ...

Ker je bil velik ljubitelj gledališke umetnosti, je v njegovi knjižnici našla mesto tudi cela vrsta gledaliških listov, med drugim tudi:

- Borštnikovo srečanje: gledališki list (1971–1991)
- Die Bühne (Wien: Geyer; 1962–1977)
- Gledališki list Drame SNG Maribor (1946/1947–1991/1992)
- Gledališki list Mestnega gledališča ljubljanskega (1951–1992)
- Gledališki list Prešernovega gledališča Kranj (1947–1958)
- Gledališki list Slovenskega ljudskega gledališča Celje (1946–1986)
- Gledališki list SNG Ljubljana: opera in balet (1930/1931–1964/1965)
- Gledališki list Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani (1947–1962)
- List Akademije za gledališče, radio, film in televizijo (1962/1963–1974) in drugi.

V Arharjevi knjižnici so tudi različna dijaška in šolska glasila, različni učbeniki, bibliografije, leksikoni, enciklopedije, slovarji, zborniki, pregledi slovenske in svetovne književnosti ter najrazličnejše beletristične in druge zbirke, kot so: Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev (DZS), Literarni leksikon (DZS), Znameniti Slovenci (Partizanska knjiga), Naša beseda (MK), Knjižnica Sinji galeb (MK), Sto romanov (CZ), Kultura in zgodovina (DZS), Knjižnica priroda in ljudje (MK), Knjižnica Kozmos (MK), Umetnost in kultura (Delavska enotnost, Prosvetni servis), Knjižnica Mestnega gledališča ljubljanskega, Vodniki (Pokrajinski muzej Ptuj), Mala knjižnica (Slovenski knjižni zavod) in mnoge druge.

Dominik Smole: Antigona

(825, lj. 1961, št. 96)

Risbe in oprema Drago Tršar.

(format malo drugačen, za kaka 2 em
nižji in za kaka 2 em nižji)

Bravuro (malo tix), a šestim ovit-
kom (osnova črna, avtor, naslov dela
in risba pa v belu / brez specijne barve),
naslovna platnica pa bela, avtor, naslov
dela in ista risba pa v črni.

Tri dejanja (ni posebej označeno, le na
mori strani) / pred vsakim risba, v
tisi barvi. (in na koncu)

(zelo lepa, moderna, obična oprema)

2. izdaja v "Klasji" 42 (825) 1972!

(825 je poprej izdala še nekaj prvkov
"Klasja", št. 42 je še ostala, tako
zdaj po dolgem čam "Antigona")

1961 spredaj na motranji nasl. Tršar,
talog pod naslovom dela, osebje:
(1972 odpadlo)

Arharjeve notice v knjigi Dominika Smoleta Antigona (1972) ...

Prvo čisto izdaje iz l. 1924, ima preuda Karan. sem,
druga čisto * iz l. 1924, pa sem videl na razstavi
čiste knjige pred par leti v Ljublj. Kji je ta knji-
ga udaj, ne vem (v sem. in lički) je pred kakim
letom je mi bilo! (ap. usujjo). To 2. id. (čisto)
sem shval dobil. potom Barbenega, pa mi
mi uspelo! Jato sem kupil ta št. prevod!

Ovaj prevod Uvoda u istoriju slovenskih jezika
u stvari je prvo izdanje ovoga dela u ovom obliku.
Pisac je naime delimicno preradio 2 izd. svoja pozna-
tor Uvoda u istoriju ceshkoga jezika (Uvod do dejin
jazyka ceshkeho, v Praze 1924) izostavivshi, u sporazumu
sa prevodioncem, one partiije, koje se odnose spetsifichno
na ceshki jezik; izvrshio je mnogobrojne izmene u tekstu
i znatno popunio literaturu do 1926 god, kada mi je,
поводом мога боравка у Прагу, дао пристанак за издање
овог превода.

... in v knjigi Oldřicha Hujerja Uvod u istoriju slovenskih jezika (1935). Arhar je bil zelo natančen bralec. Pozoren je bil ne le na vsebino knjige, pač pa tudi na njeno opremo, ilustracije, različne izdaje, prevode ... Natančno je vedel, kje je knjigo možno kupiti in v kateri knjižnici si jo je mogoče izposoditi (KIPP, D-IA 3414/42 in D-IA 3361/1).

Razprava je v celoti ponatisnjena v R. Revija 1936, št. 2/9 (zelo obsežno študij), obsevan
z vsem pripadajočimi ilustracijami, slikami! Dalaja se na uvidnem prostoru omajane
sklepe (ki so s svojo ostalo vsebino sicer posebej povezane s to razpravo!)

Sp. potem kutha pročilo (Kabe bol thau) Y. F. (oviruha) o tej razpravi v PV/gji. o
posebnem oddelku v istem letniku IV 1936, št. 10/11, št. 374:

Pisec poročila pravi, da je to razprava, ki je izšla v št. 4-9. letn. IV 1936, SPE
ljubilo tudi v posebnem oddelku in pripočela čisto brošuro v lepem ovitku vsem,
ki se zanimajo za to, kako je izja Valerovsija vstopal in razel svitel za planine
sploh in posebno za njihovo sklopno lepoto.

Potem pravi, da je besedni tudi v inozemstvu pridobil pozornost. Tako je o uvoj A. Krago
v "Naga Post" 22. avg. T. L. (št. 1936.) pisal zelo laško. Tudi daljši citat iz te
Kragove ocene ("Lásar svoje snovi ni obdelal in običajni način, kakor se to običajno
dogaja, ne da bi se avtor dovolj med mislil kako bolj ali manj posebna ideja
inloga; on izhaja največ od jasnik in to delovnih razmotrovanj, ki točno ob.
morfologija snov in vsebine njegove študije. V opredeli je tobrat predstavil gore in se
umestnost, katero pomenov obravnavati pri drugi kritiki. I tega vodilnega vi.
dika se piča v prvem poglavju z Valerovsijem... Potem obravnavam kartografska
in topografska (pripravljenosti) št. št. in prikazuje gorovja Kovecije v 18. in 19. št.
sem do fraga najnovjšega časa; ujim & uvrstitev posvetiti pri drugi kritiki.
Kuthacije so dobro izbrane. - Medtem je Lásar mislil pa to, da bo obdelal svoj
v občini monografiji po zgodovinskih in duhovnozgodovinskih svedenih, ka.
kor jih je upravedal, in z uvrstevanjem razvoja čuta za usavo").

Potem je kovec tega poročila!

Sp. se umestilna druga poročila, gji. ocena drugod (dnevno evropske, revije!)

Zanimiva bi bila podobna razprava: Kovecne planine v (Sloven.) lepo-
stojnja (ali kaj podobno.)

Prilag. gradivo!

Arharjeve notice o razpravi Rajka Ložarja Slovenske planine v risbi in sliki (1936). Zavzeto je sledil različnim poročilom in ocenam posameznih del v dnevnem časopisju, revijah in različnih strokovnih publikacijah (KIPP, D-IA 2464 a).

Domoznanski oddelek ptujske knjižnice hrani tudi 31 arhivskih škatel ostale dokumentacije ptujskega profesorja, ki ni popisana v sistemu Cobiss. To gradivo lahko razdelimo v štiri sklope.

V prvem so arhivirani njegovi osebni dokumenti in listine (dijaške knjižice, študentski indeks, odločbe o zaposlitvah, različne članske izkaznice, nekaj redkih fotografij ...), različna vabila na kulturne prireditve, ki jih je dobival na svoj naslov, ter zasebna pisma, dopisnice, razglednice, čestitke in voščila, med drugim tudi nekaj pisem dr. Joža Mahničja, Janka Messnerja, Jakoba Šolarja in Viktorja Smoleja.

V drugem sklopu njegove zapuščine, ki jo hranimo v arhivskih škatlah, so Arharjevi zapiski iz literarne zgodovine, literarne teorije in stilistike, različno gradivo za pouk slovenskega jezika s književnostjo ter filmsko vzgojo, katalogi domačih in tujih založb, obvestila o novostih časopisnih hiš itd.

Tretji sklop tvorijo različna planinska literatura (planinske karte, vodniki, dnevniki), turistični vodniki po domačih in tujih krajih in deželah (Slovenija, Jugoslavija, Avstrija, Nemčija, Švica, Italija, Madžarska, Poljska, Rusija, Skandinavija, Grčija ...), vozni redi, adresarji, razne karte in zemljevidi, katalogi z opisi različnih turističnih zanimivosti in znamenitosti ...

Arhar je zbiral tudi razglednice. Le-te so pomemben del kulturne zapuščine nekega prostora in časa in pomemben zgodovinski vir, saj prikazujejo nekdanje podobe krajev, ulic, pomembnejših zgradb, osebnosti itd. V njegovi zapuščini je ohranjenih okoli 3.000 razglednic s podobami različnih krajev ter njihovih kulturnih znamenitosti, tako iz Slovenije kot s območja bivše Jugoslavije in držav evropske soseščine. Kot velik ljubitelj gora in navdušen planinec je zbiral tudi razglednice s podobami gora, planinskih koč, gorskih rastlin in živali.

Zapuščina Iva Arharja v ptujski knjižnici priča o široki humanistični razgledanosti njenega ustvarjalca, o njegovi predanosti stroki, strastnem zanimanju za knjige in o ljubezni do lepe slovenske besede. Priča o njegovi radovednosti in neizmerni volji do neprestanega učenja in strokovnega izpopolnjevanja ter o njegovi ljubezni do gora in potovalni strasti, ki sta ga gnali v gore ter v vedno nove kraje in dežele.

DORI V
Velika planina z Ojstrico
801 m

S. P. D.
KONJ
1803 m

Slovensko planinsko društvo
 KOČA NA VELIKI PLANINI 1558 m

KOČBEKOV DOM
 na Karošici
 1699 m S. P. D.

VRH
PLANJAVE
 2339 m

VRH
SKUTE
 2392 m

VRH
GRANAVOD
 2039 m

KOČA
 1784 m

COIZOVA
 KOČA
 1791 m

KOČNA Savil Vinko

Foto L. TAVČAR, Ljubljana

Kau. edlo - Skuta | 26. VII. 39.
 - 28. VII. 39

3h dobre hoje (lep
 pot, brez brane, stena Skute
 najlepša kočna tava 3/4 h gori)

Skuta - Grint. 1 1/4 h (dobre hoje;
 fice, medo in naprava)

Grintav. - Koča - Coiz. Koča
 bur (zastla, sicer bi bilo nekoliko
 manj! leto naporna Fura,
 "šoder", brez klina! Mišva (ta
 ca ždolske tihino!).
 Coiz. Koča - Kau. Dist.
 1 1/2 h gorev!

Razglednica Velike planine z Ojstrico, 1939. Na hrbtni strani je Arharjeva zabeležka o planinski turi, ki jo je leta 1939 še kot študent opravil s prijateljem Vinkom Pavličem (KIPP, Ivo Arhar, AŠ Osební dokumenti).

POVZETEK

Ivo Arhar (1918–1994), slavist, gimnazijski profesor, bibliofil in ljubitelj gora, se je rodil 5. maja 1918 v Šentvidu nad Ljubljano. Srednješolsko izobrazbo in katoliško vzgojo mu je dala Škofijska klasična gimnazija v Šentvidu pri Ljubljani, ki jo je obiskoval v letih 1928–1936. Po končani srednji šoli se je vpisal na študij slavistike na ljubljansko Filozofsko fakulteto in ga zaključil aprila 1941. V času študija je bil dejaven član akademskega kluba Zarja, v katerem so se zbirali katoliško usmerjeni študenti – krščanski socialisti, ki so se zavzemali za socialno pravičnost in nazorsko strpnost.

Drugo svetovno vojno je brez službe preživel v Ljubljani, po vojni pa kot profesor slovenskega jezika in književnosti služboval najprej na nižji gimnaziji v Murski Soboti, nato pa od 1946 do 1951 v gimnaziji na Ravnah. Jeseni leta 1951 se je zaposlil v gimnaziji na Ptuju, kjer je zraven profesorske službe opravljal tudi delo dolgoletnega varuha dijaške knjižnice ter vodil literarni in filmski krožek. Nekaj časa je bil tudi vodja strokovnega aktiva za slovenski jezik ter član šolskega odbora za prireditve. Arhar je v ptujski gimnaziji služboval do leta 1971, nato se je zaposlil v Ekonomski šoli Ptuj in tam ostal do upokojitve.

Bil je velik ljubitelj knjig in dober poznavalec knjižnega trga. V teku svojega življenja si je ustvaril spoštovanja vredno zasebno knjižnico. Izgrajevati jo je začel že v študentskih letih, še intenzivneje pa v letih svoje profesorske službe. Z ljubeznijo do knjig je bilo povezano tudi njegovo delo strokovnega svetovalca in upravnika Mestne knjižnice in čitalnice Ptuj, ki jo je honorarno opravljal med letoma 1955–1958, ter delo poverjenika Prešernove družbe in Slovenske matice. Bil je tudi član Slavističnega društva, stanovske in strokovne organizacije, ki na znanstveni in pedagoški ravni skrbi za slovensko jezikovno in literarno kulturo, in se strastno zanimal za gledališko in filmsko umetnost. Kot predsednik Sosveta za estetsko-humanistično vzgojo pri ptujskem Občinskem svetu Svobod je poskrbel za organizacijo posebnih mladinskih predstav ter pogovorov o filmu. Zaradi svojega prizadevanja in udejstvovanja na filmskem področju je bil leta 1961 imenovan za člana Sosveta za filmsko vzgojo pri Svetu Svobod in prosvetnih društev okraja Maribor. S svojo izbrano in poznavalsko besedo je sodeloval tudi na mnogih kulturnih dogodkih domačega Ptuja. Leta 1983 je za svoje prizadevno delo na pedagoškem in kulturnem področju prejel zlato plaketo dr. Franja Žgeča.

Arhar pa ni bil le pedagog in ljubitelj knjig, temveč tudi navdušen planinec, ljubitelj gora in narave. V gore je kot samotni romar ali s posameznimi prijatelji začel zahajati že kot mladenič in tja kot profesor vabil tudi mnoge generacije ptujskih dijakov. Bil je član več planinskih društev, tudi Planinskega društva Ptuj, ki mu je leta 1993 podelilo priznanje za njegov prispevek pri soustvarjanju in afirmaciji Haloške planinske poti.

Leta 1993, leto pred svojo smrtjo, je Arhar svojo zasebno knjižnico prodal Knjižnici Ivana Potrča Ptuj. Njegova knjižnica je največja od treh zasebnih knjižnic, ki jo v svojih zbirkah hrani Domoznanski oddelek. Obsega 11.311 kosov knjig oz. 5.254 naslovov različnih publikacij, od tega 4.959 naslovov monografij in kar 295 naslovov različnih serijskih publikacij. Odlikuje jo širok izbor domače in tuje literature s področja književnosti, literarne teorije in literarne zgodovine, filozofije, psihologije, religije, umetnosti, jezikoslovja, zgodovine in geografije ter s področja vzgoje in izobraževanja, planinstva, narave in botanike, kar priča o široki razgledanosti njenega ustvarjalca. V ptujski knjižnici je shranjena tudi ostala zapuščina ptujskega profesorja: osebni dokumenti, pisma in razglednice, zapiski iz literarne zgodovine, literarne teorije in stilistike, različno gradivo

za pouk slovenskega jezika s književnostjo ter filmsko vzgojo, katalogi domačih in tujih založb, planinski in turistični vodniki, planinske karte, različni zemljevidi in drugo. V njegovi zapuščini je tudi okoli 3.000 razglednic s podobami gora, planinskih koč, različnih slovenskih in evropskih krajev ter njihovih kulturnih znamenitosti. Le-te so pomemben del kulturne zapuščine nekega prostora in časa in pomemben zgodovinski vir.

ABSTRACT

Ivo Arhar (1918–1994), Slavist, general upper secondary school teacher, bibliophile and mountain enthusiast, was born on May 5, 1918, in Šentvid nad Ljubljano. Attending the Episcopal Classical Secondary School in Šentvid pri Ljubljani between 1928 and 1936, he received his secondary and catholic education. After completing secondary school, he enrolled in Slavist Studies at the Faculty of Arts of the University of Ljubljana and graduated in April 1941. During his studies, he was an active member of the Zarja Academic Club, where Catholic students – Christian socialists – gathered, who supported social equity and ideological tolerance.

He overcame the Second World War unemployed in Ljubljana, whereas began working as a Slovenian language and literature teacher at the general secondary school in Murska Sobota immediately after the end of the war. Thereupon, between 1946 and 1951, he was working at the general upper secondary school in Ravne, before he moved to the general upper secondary school in Ptuj in the autumn of 1951, where, besides his teaching responsibilities, he was the school library manager and head of the literature and film societies. Furthermore, he was Head of the Study Group for the Slovenian Language and member of the School Committee for Events. Arhar remained employed at the Ptuj general upper secondary school until 1971, upon that he worked at the Ptuj Business School until retirement.

As a big bibliophile and expert in the book market, Arhar managed to build an impressive private book collection during his lifetime. While still a student, he started collecting books, although with an increasing intensity in the years as a teacher. His strong affection towards books is also associated with his honorary work as an expert adviser and administrator to the Ptuj City Library between 1955 and 1958 and commissioner for the publisher Prešernova družba and the Slovene Society. Furthermore, he was member of the Society for Slavic Studies, a professional and expert organization, which fosters Slovenian linguistic and literature culture at a scientific and pedagogical level. He was also passionately interested in the arts of theatre and film. As President of the Advisory Committee for Aesthetic-Humanistic Education at the Ptuj Municipality Council for Civil Liberties, he organized special film screenings and discussions for the youth. In addition, he was also appointed member of the Advisory Committee for Film Education at the Maribor District Council for Civil Liberties and Cultural Societies for his efforts and activities in the field of film. He also participated in several cultural events in his hometown of Ptuj with his exquisite and skillful choice of words. In 1983, he was awarded the Dr. Franjo Žgec Gold Plaque for his passionate work in the pedagogical and cultural fields.

Nevertheless, Arhar was not only a pedagogue and bibliophile, but also a zealous mountaineer, mountain and nature enthusiast. At a young age, he already started exploring the mountains as a solitary pilgrim or accompanied by individual friends and invited several generations of secondary school pupils from Ptuj there. In addition, he was a member of several mountaineering societies, as well as the Ptuj Mountaineering Society, which honored his contribution in the creation and implementation of the Haloze Mountain Path.

In 1993, one year before his death, Arhar sold his private book collection to the Ivan Potrč Library in Ptuj. His collection is the largest of the three private collections stored by the Local History Department, as it consists of 11.311 book units and 5.252 titles of various publications, respectively, of which 4.959 are titles of monographs and yet 295 titles of different serial publications. The collection stands out due to a broad selection of Slovenian and foreign works in the fields of literature, literary theory and history, philosophy, psychology, religion, arts, linguistics, history and geography, education and schooling, mountaineering, nature and botany, what substantiates the broad proficiency of its creator. Furthermore, the Ptuj Library stores the remaining belongings of this teacher from Ptuj: personal documents, letters and postcards, records on literary history, theory and stylistic, various teaching materials for Slovenian language with literature and film

education, Slovenian and foreign publisher's catalogs, mountain and tourist guides, different maps and miscellaneous. Approximately 3,000 postcards depicting mountain motifs, mountain huts and various Slovenian and European sites with their cultural attractions were also part of his collection. These prove to be an important piece of the cultural heritage of a time and place, as well as a significant historical source.

LITERATURA

- Ivo Arhar: Po vrhovih Prokletij in planinah Kosmeta. V: Ptujski tednik, letn. 9, št. 30 (27. 7. 1956), str. 3.
- Ivo Arhar: Ob 40-letnici prve mature na Ravnah. V: Koroški fužinar, letn. 39 (1989), št. 3, str. 53.
- Ivo Arhar: Pogovor z Jankom Messnerjem ob njegovi 70-letnici. V: Dialogi, 28 (1992), št. 1, str. 38-52.
- Ivo Arhar: Mož iz akademske skupine SPD. V: Planinski vestnik, letn. 93 (1993), št. 9, str. 386-390.
- Mirjana Borčič: Filmska vzgoja na Slovenskem. Ljubljana, Umco, 2007.
- Drago Hasl: O delu in problemih ljudskih knjižnic. V: Ptujski tednik, letn. 9, št. 12 (23. 3. 1956), str. 3.
- Joža Mahnič: Sence in luči z moje poti. Ljubljana, Slovenska matica, 2009.
- Joža Mahnič: Prof. Ivu Arharju v spomin. V: Tednik, letn. 47, št. 23 (9. 6. 1994), str. 7.
- Adolf Žižek: Kod te vodi pot, Ptuj? V: Tednik, letn. 42, št. 28 (8. 6. 1989), str. 6.
- Iz srednješolskih klopi: V: Tednik, letn. 17, št. 3 (24. 1. 1964), str. 3.
- Načrti za filmsko, likovno in literarno vzgojo. V: Tednik, letn. 16, št. 44 (15. 11. 1963), str. 4.
- Prešernova proslava v Ptuj. V: Ptujski tednik, 10. 2. 1956, str. 1.
- Slovenski biografski leksikon, zv. 11 (Ljubljana, SAZU, 1971).
- Teden prosvetnih delavcev: V: Tednik, letn. 36, št. 19 (19. 5. 1983), str. 3.
- 30 let Študijske knjižnice na Ptuj. Ptuj, Ljudska in študijska knjižica, 1978.

ARHIVSKI VIRI

- Zapuščina Iva Arharja v Knjižnici Ivana Potrča Ptuj
- SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 218, ov. 128, Personalni listi zaposlenih
- SI_ZAP 142, Gimnazija Ptuj, AŠ 181, ov. 415, Konferenčni zapisniki 1950–1961
- SI_ZAP/0077, Knjižnica Ptuj, Seje, sestanki, konference, zborovanja Mestne knjižnice in čitalnice Ptuj 1955–1958, AŠ 21, št. ov. 67
- Rokopisna zapuščina Franca Ksaverja Meška v Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika, AŠ Pisma Viktorju Smoletu
- Osebni arhiv Monike Stergar (Maribor) in Marije Kladnik (Ljubljana)

IVO ARHAR IN
NJEHOVA ZAPUŠČINA
V PTUJSKI KNJIŽNICI

www.knjiznica-ptuj.si